

**ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ШЕКТЕУЛІ СЕРІКТЕСТІГІ
«ЭЛИТАЛЫҚ ҚАЗАҚ МЕКТЕБІ «ZAMAN»**

Академиялық адалдық саясаты

Педагогикалық кеңес бекіткен күні
Күшіне енген күні

3 қараша 2023 жыл
3 қараша 2023 жыл

Құжаттың мақсаты

Мектептің Академиялық адалдық саясатының мақсаты – оқушылар адал және сенімді күш-жігер арқылы білімдері мен дағдыларын дамытатын әділ және этикалық білім беру ортасын құру және қолдау.

Академиялық адалдық анықтамасы

Академиялық адалдық үй жұмысын, жобаларды, зерттеу жұмыстарды, емтихандарды және басқа да академиялық талаптарды өз күш-жігеріңізді пайдалана отырып, плагиатсыз, көшірмесіз немесе ақпаратты теріс пайдаланбай орындауды қамтиды. Ол сонымен қатар емтихан тапсыруда және басқа бағалау тапсырмаларын орындауда адал болуды қамтиды.

Академиялық адалдық принциптері

1. Білім беру үдерісінде оқушылардың жеке адалдығы мен өз оқулары үшін жауапкершілігін дамытатын академиялық адалдық принциптері:

- 1) саналылық – оқушылардың бағаланатын және бағаланбайтын жұмыстарды адал және лайықты орындауы;
- 2) автор және автор мұрагерлерінің құқығын сақтауды жүзеге асыруы – зияткерлік меншіктілігі мен авторлық құқығын мойындауы;
- 3) ашықтық – оқушылар мен педагогтер және оларға теңестірілген тұлғалар арасындағы ашықтық, өзара сенімділік, ақпараттар және идеялармен ашық бөлісу;
- 4) оқушылардың құқығы мен еркіндігін құрметтеу – оқушылардың пікірлері мен идеяларын ашық білдіру құқығы;
- 5) теңдік – әр оқушының осы Ережені сақтауындағы міндеті мен оларды бұзуы үшін тең жауапкершілігі;

2. Оқушы үлгісіне (профайлы) сәйкес оқушылар «ұстанымды» болуы тиіс. Халықаралық Бакалавриаттың академиялық адалдық Саясаты мәнмәтінінде (Academic Integrity (published October 2019) ұстанымдылық анық көрсетілген әділдік пен әділеттік сезімі. Бұл олардың басқа адамдардың үлесін мойындау қабілеті ретінде академиялық жұмыстарында көрсетілуі тиіс.

Оқушылар Осы Ережелерді бұзбауы үшін және өз жұмыстарын қайта түзетуі үшін мақсатты бұзушылықты болдырмау үшін оларды ерте анықтау қажет. Бұл мәселені зерттеу арқылы, оқушы үлгісіне назар қоя отырып, үнемі әрі табанды тәжірибеден өткізу нәтижесінде олардың алдын алуға болады.

3. Оқушылардың ынтымақтастық пен сөз байласу арасындағы айырмашылықты білуі маңызды болып табылады.

Ынтымақтастық деп оқушылардың бір ақпарат бойынша көшіруге және бір оқушыны екінші оқушының бағалауына мүмкіндік бермейтін, ашық бірлескен жұмысы саналады.

Көп жағдайда оқушылардың мәліметтер, идеялар, стратегиялармен бөлісуі сынды бірлескен жұмысы мадақталады (мысалы, зертханалық жұмыс)

Алайда егер ынтымақтастық туралы мұғалім айтпаса, сабақ жоспарында белгіленбесе, онда оқушылардың жұмысы жеке болуы тиіс, екі немесе одан да көп оқушылардың жұмыстарында ғана бірдей мәтін болуы мүмкін.

Мектеп қауымдастығы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері

1. Оқушылардың құқықтары:

- 1) осы Ереженің мәтінімен танысуға;
 - 2) оқу үдерісінде өз пікірін еркін білдіруге;
 - 3) осы Ережені бұзуы туралы негізсіз айыптау мен дәлелдерден қорғануға құқылы.
2. Оқушылардың міндеттері:
- 1) осы Ереженің мәтінімен танысуға және оны бұзудың салдарын білуге;
 - 2) бағаланатын және бағаланбайтын жұмыстарды орындауда академиялық адалдық қатаң түрде сақтауға;
 - 3) қолданған, бірақ өзіне тиесілі емес идеялар, мәтіндер, суреттер және басқа да материалдарға сілтеме беруде бекітілген стильмен қолдануға және рәсімдеу ережесін сақтауға;
 - 4) бағаланатын жұмыстардың соңында қолданған әдебиеттер тізімін көрсетуге;
 - 5) ақпараттардың сенімді дереккөздерін қолдануға
 - 6) өзінің бағаланатын жұмысын басқа оқушыларға көрсетпеуге;
 - 7) дайын жұмысты басқа пәндер мен компоненттерде қолданбауға;
 - 8) өз электронды поштасы мен тіркеу жазбасында сенімді құпия сөз қою арқылы бағаланатын жұмыстарға қолжетімділікті сақтауға міндетті.
3. Ата-аналар және басқа да заңды өкілдерінің құқықтары мен міндеттері:
- 1) осы Ереженің мәтінімен танысуға және оны бұзудың салдарын білуге;
 - 2) балалардың осы Ережені сақтауына ықпал ету және үнемі олармен академиялық адалдықты сақтаудың маңыздылығын талқылауға міндетті.
4. Педагогикалық қызметкерлер және оларға теңестірілген тұлғалардың құқықтары:
- 1) оқушылардан осы Ережені бұзуға қатысты заттай дәлелдемелерді (шпаргалка, дәптер, телефон, планшет, электронды кітап, смарт-сағаттар, т.б) алып қоюға, барлық жағдайды анықтау үшін және ереже бұзылуын тергеу үшін әрі қарай әкімшілікке тапсыруға міндетті.
5. Педагогикалық қызметкерлер және оларға теңестірілген тұлғалардың міндеттері:
- 1) ата -аналар қауымы арасында ақпарат жұмыстарын жүргізуге;
 - 2) оқушыларға сенімді дереккөздерін табуды үйрету және қолдау көрсетуге;
 - 3) Белгіленген академиялық стиліне сәйкес сілтемелер мен қолданған әдебиеттер тізімін рәсімдеуге үйретуге;
 - 4) орындалған жұмыстың барлық авторларын көрсете отырып жоба жұмыстарын қағаз, электронды, цифрлы түрде рәсімдеу әдістерін үйретуге;
 - 5) оқу үдерісінде оқушыларға өз пікірін еркін білдіруді үйретуге;
 - 6) академиялық адалдық сақтау мәселесі бойынша бағаланатын жұмыс алдында оқушылармен түсіндірме жұмысын жүргізуге;
 - 7) осы Ережеде бекітілген талаптарды бұзудың кез келген мүмкіндіктеріне кедергі болуға;
 - 8) осы Ережені бұзу жағдайларын есепке алуға;
 - 9) осы Ережені бұзудың әр жағдайы туралы мектеп әкімшілігі мен ата-аналарды немесе басқа да заңды тұлғаларды хабардар етуге;
 - 10) пән ерекшелігі және пәндік оқу бағдарламасының ерекшелігіне сәйкес оқушылар жұмыстарында академиялық адалдықтың жүзеге асырылуын оның ішінде Тёрнитин (Turnitin) құралы арқылы да бақылау және мониторинг жүргізуге;
 - 11) осы Ережені бұзудың әр жағдайы туралы мектеп әкімшілігі мен ата-аналарды немесе басқа да заңды тұлғаларды жазбаша түрде хабардар етуге міндетті.
5. Мектеп әкімшілігі осы Ережені бұзуға қатысты барлық заттай дәлелдемелерді (шпаргалкалар, дәптерлер, телефондар, планшеттер, электронды оқулықтар, смарт-сағаттар) сақтауға құқылы.
6. Мектеп әкімшілігі:
- 1) Педагог қызметкерлер мен оларға теңестірілген тұлғалардың ата-аналарға және оқушылардың заңды өкілдеріне түсіндіру жұмыстарын ұйымдастыруды қамтамасыз етуге;
 - 2) оқушылардың Ережені бұзған жағдайларында осы Ережеде бекітілген іс-шаралардың жұмысын үйлестіруге;

3) оқушылардың академиялық адалдығын бақылауға және мониторинг жүргізуге міндетті.

Бұзушылық түрлері

1. Плагиат:
 - өзге адамдардың идеялары мен жұмыстарын, материалдарын немесе басқа ақпарат көздерінен алынған ақпаратты авторлық құптаусыз, дереккөздерді көрсетпей бөліктерін немесе толық күйінде ұсыну;
2. сыбайласу:
 - әдейі немесе байқамай бір оқушыға көмектесу – Ереже бұзу, басқа оқушыларға саналы түрде көмек көрсету, өзінің бағаланатын жұмысынан оған көшіріп алуға мүмкіндік беру, басқалардың бағаланатын жұмысын өзінікі ретінде көрсету;
3. алдау:
 - бағаланатын жұмысты басқа оқушылардан көшіріп алу;
 - бағаланып кеткен жұмысты қайталап көрсету, өткізу;
 - бағаланатын жұмысты орындамаған, мезгілінде орындамаған жағдайда жалған ақталу;
 - топтық жұмыс қарастырылмаған бағаланатын жұмысты екі немесе одан да көп оқушылардың орындауы;
 - басқа оқушыларға саналы түрде көмек көрсету;
 - өзінің бағаланатын жұмысынан оған көшіріп алуға мүмкіндік беру;
 - басқалардың бағаланатын жұмысын өзінікі ретінде көрсету;
 - қайта ұсыну – бағалаудың әртүрлі компоненттері үшін немесе Халықаралық Бакалавриат Дипломдық бағдарламасы өзегінің талаптарын орындау үшін бір жұмысты ұсыну;
 - орындалған жұмыстың өзіндік ерекшелігіне қатысты оқушылардың оқытушыны әдейі жаңылыстыруы;
4. бағаларды, мәліметтерді, бағаланатын жұмыстарды бұрмалау:
 - бағаларды, тапсырма жауаптарын бағалау нәтижелерін боямалау;
 - өлшеу және сауалнаманы бақылау нәтижелері, зерттеу кезіндегі сауалнама мен басқа әдістердегі мәліметтерді, басқа оқушының бағаланатын жұмысын әдейі бұлдіру немесе боямалау;
5. бағаланатын жұмыстардың жауаптарын әділетсіз жолмен алу:
 - жиынтық бағалау жұмыстарын орындау кезінде жауаптарды беру;
 - бағалау жұмыстары өткізілгенге дейін оқушы, мұғалім, немесе
 - мұғалімге теңестірілген тұлғаның көмегі арқылы жауаптарды алу;
 - бағаланатын жұмыстарды жеке жұмысы ретінде көрсету үшін
 - сатып алу және өзге жолдармен қол жеткізу;
 - бағаланатын жұмыстарды дайын күйінде сату немесе сатуға/сатып алуға көмектесу;
6. ақпарат пен құрылғыларды заңсыз пайдалану:
 - бекітілген нормативті акті негізінде тыйым салынған ақпаратты қағаз, электронды, цифрлы, техникалық құрылғыларды бағалау жұмыстарын орындау кезінде пайдалану;
 - бағаланатын жұмысқа қатысты кез келген жауаптарды электронды пошта, компьютер және т.б. жолмен көшіру;

- педагог қызметкердің бағаланатын жұмыстарға қатысты ақпаратты компьютерден көшіру, қағаз не электронды тасымалдаушы құралдар көмегімен кабинеттен шығару;
 - бекітілген нормативті акті негізінде тыйым салынған ақпаратты қағаз, электронды, цифрлы, техникалық құрылғыларды бағалау жұмыстарын орындау кезінде пайдалану;
 - бағаланатын жұмысқа қатысты кез келген жауаптарды электронды пошта, компьютер және т.б. жолмен көшіру; педагог қызметкердің бағаланатын жұмыстарға қатысты ақпаратын компьютерден көшіру, қағаз не электронды тасымалдаушы құралдар көмегімен кабинеттен шығару;
 - бағаланатын жұмыстарды жеке жұмысы ретінде көрсету үшін сатып алу және өзге жолдармен қол жеткізу, бағаланатын жұмыстарды дайын күйінде сату немесе сатуға/сатып алуға көмектесу;
 - бағаланатын емтихан материалдары туралы ақпаратты жұмысты тапсырғанға дейін алу немесе ашу/ емтихан тапсырылғаннан кейінгі 24 сағаттың ішінде кез келген байланыс/медиа түрлері арқылы емтихан материалдарының мазмұны туралы ақпаратты әшкерелеу немесе басқа қатарлас сыныптардан алу.
7. академиялық адалдыққа қатысты тәртіп бұзушылықтар:
- бағаланатын жұмыстардың кез келгеніне сәйкес емес материалды енгізу немесе зерттеуді жүргізу кезінде этикалық нормалар ережелерін бұзу;
 - оқушының үлгеріміне әсер ететін оқушыға әділетсіз артықшылық беретін кез келген басқа әрекет.

Академиялық адалдыққа қатысты тәртіп бұзушылықтың тізімі осымен шектелмейді, қажеттілікке қарай толықтырылып отырады. Оқушыға әділетсіз артықшылық беретін немесе басқа оқушының нәтижелеріне ықпал ететін кез келген іс-әрекет бұзушылық түрлеріне жатады.

Ережені бұзған жағдайда шара қолдану тәртібі

1. Академиялық адалдыққа қатысты тәртіп бұзушылықтардың анықталуы:

- 1) қалыптастырушы жұмыстарды өткізу кезінде;
- 2) қорытынды жұмыстарды өткізу кезінде.

2. Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау кезіндегі қалыптастырушы жұмыста плагиат, сөз байласу (сыбайластық) анықталған жағдайда:

- 1) пән мұғалімі осы ереженің №1 қосымшасына сәйкес, үлгі бойынша Ереже бұзу актіні жасап, оқушылармен кездесу өткізеді. Айғақты дәлелдемелермен қоса Ереженің бұзылғандығы туралы акт пен оқушы жұмыстарының көшірмелері кураторға тапсырылады; (№1 қосымша);
- 2) ереже бұзушылық қайталанған жағдайда пән мұғалімі бекітілген үлгі бойынша Ереже бұзылғандығы туралы акт жасап, оқушылардың ата-анасы не заңды өкілдерінің қатысуымен кездесу өткізеді. Айғақты дәлелдемелермен қоса Ереженің бұзылғандығы туралы акт пен оқушы жұмыстарының көшірмелері кураторға тапсырылады;

Әр жағдайда сөз байласқан (сыбайласқан) барлық оқушылар жұмысты қайта тапсыру құқығынсыз нөл алады.

3) жүйелі түрде (үш рет не одан да көп) бұзса/қайталаса, пән мұғалімі бекітілген үлгі бойынша Ереже бұзғандығы туралы акт жасайды. Айғақты дәлелдемелермен қоса Ереженің бұзылғандығы туралы акт пен оқушы жұмыстарының көшірмелері кураторға тапсырылады. Куратор оқушының ата-анасы не басқа да заңды өкілін тәртіп бұзғандығы туралы жазбаша хабардар етеді және барлық құжаттарды Тәртіп комитетіне өткізеді.

Әрбір плагиат жағдайында орындауға жеткілікті уақыт болған жағдайда оқушыға жұмысты қайта орындауға мүмкіндік беріледі. Бұл жағдайда барлық жұмыс толығымен қайта жасалуы керек. Басқа жағдайда жұмыс жарамсыз деп табылады.

3. Оқушылардың оқу жетістігін бағалау кезіндегі қалыптастырушы жұмыста алдау анықталса:

1) айғақты дәлелдемелермен қоса Ереженің бұзылғандығы туралы акт пен оқушы жұмыстарының көшірмелері кураторға тапсырылады.

2) жүйелі түрде (үш рет не одан да көп) бұзса/қайталаса, пән мұғалімі бекітілген үлгі бойынша Ереже бұзғандығы туралы акт жасайды. Айғақты дәлелдемелермен қоса Ереженің бұзылғандығы туралы акт пен оқушы жұмыстарының көшірмелері кураторға тапсырылады. Куратор оқушының ата – анасы не басқа да заңды өкілін тәртіп бұзғандығы туралы жазбаша хабардар етеді және барлық құжаттарды Тәртіп комитетіне өткізеді.

3) Алдау орын алған әрбір жағдайда тест немесе тапсырма, оқушы жұмысы қайта тапсыру құқығынсыз жарамсыз деп танылады.

4. Оқушылардың оқу жетістігін бағалау кезіндегі қалыптастырушы, жұмыста бағалар, мәліметтер, бағаланатын жұмыстарды бұрмалау, бағаланатын жұмыстардың жауаптарын әділетсіз жолмен алу, ақпарат пен құрылғыларды заңсыз пайдалану анықталса:

1) пән мұғалімі үлгі бойынша Ереже бұзу актің жасап, ата-ана не басқа да заңды өкіл және оқушының қатысуымен академиялық адалдық Ережесінің бұзылғандығы жөнінде әңгіме жүргізеді. Айғақты дәлелдемелермен қоса Ереженің бұзылғандығы туралы акт пен оқушы жұмыстарының көшірмелері кураторға тапсырылады. Куратор оқушының ата-анасы не басқа да заңды өкілін тәртіп бұзғандығы туралы жазбаша хабардар етеді және барлық құжаттарды Тәртіп комитетіне өткізеді.

2) Бағаланатын жұмыстарды, мәліметтерді, бағаларды бұрмалаған, жауаптарды және бағаланатын жұмыстарды әділетсіз жолмен алған, ақпарат немесе құрылғыларды заңсыз қолданған әрбір жағдайда тест немесе тапсырма, оқушы жұмысы қайта тапсыру құқығынсыз жарамсыз деп танылады.

5. Оқушылардың оқу жетістігін бағалау кезіндегі қорытынды жұмыста плагиат, сөз байласу (сыбайластық), алдау, бағаланатын жұмыстарды, мәліметтерді, бағаларды бұрмалау, жауаптарды және бағаланатын жұмыстарды әділетсіз жолмен алу, ақпарат немесе құрылғыларды заңсыз қолдану анықталған жағдайда:

1) пән мұғалімі немесе емтиханға қатысуға уәкілетті тұлға бекітілген үлгі бойынша Ереже бұзғандығы туралы акт жасайды. Айғақты дәлелдемелермен қоса Ереженің бұзылғандығы туралы акт пен оқушы жұмыстарының көшірмелері кураторға тапсырылады. Куратор оқушының ата-анасы не басқа да заңды өкілін тәртіп бұзғандығы туралы жазбаша хабардар

етеді және барлық құжаттарды Тәртіп комитетіне өткізеді. Бағаланатын жұмыстарды, мәліметтерді, бағаларды бұрмалаған, жауаптарды және бағаланатын жұмыстарды әділетсіз жолмен алған, ақпарат немесе құрылғыларды заңсыз қолданған әрбір жағдайда тест немесе тапсырма, оқушы жұмысы қайта тапсыру құқығынсыз жарамсыз деп танылады.

6. Халықаралық Бакалавриаттың Дипломдық Бағдарламасы мен негізгі мектеп Бағдарламасын қорытынды бағалау кезінде:

1. плагиат болған жағдайда: егер Халықаралық Бакалавриаттың Дипломдық Бағдарламасы немесе негізгі мектеп бағдарламасы емтиханының бір бөлігі ретінде ұсынатын тапсырмада оқушы өз жұмысын түпнұсқа ретінде ұсынса, оны жөндеуге рұқсат берілмейді. Үміткер осы бөлік үшін баға алу құқығынан айырылады және Халықаралық Бакалавриаттың ережесі мен тәртібіне сай Халықаралық Бакалавриат балл бермейді;
2. мектеп, емтихан алушы немесе Халықаралық Бакалавриат ұйымы академиялық адалдықты бұзғаны туралы дәлелдер тапса, мектепке тексеру жұмыстарын жүргізу және іске қатысты қажетті есептер мен басқа да құжаттарды ұсыну жөнінде талаптар жібереді. Сонымен қатар, оқушыдан жазбаша түсініктеме сұралады. Халықаралық Бакалавриаттың қорытынды баға беру комитеті (немесе осы комитеттің кіші комитеті) оқушыға аталған пән бойынша балл қоймауға, оған қоса оқушының алдағы емтихан сессияларына тіркелуіне тыйым салу туралы шешім қабылдауы мүмкін;
3. Халықаралық Бакалавриат негізгі мектеп бағдарламасының Диплом немесе сертификатына енетін пән бойынша балл қойылмаса, оқушыға Халықаралық Бакалавриат негізгі мектеп бағдарламасының Диплом немесе сертификаты берілмейді;
4. Материалдық айғақтар табылған жағдайда, Халықаралық Бакалавриат Ұйымы оқушы жұмысының нәтижесін жариялағаннан кейін академиялық адалдықтың бұзылғаны бойынша тексеру жүргізуге құқылы. Халықаралық Бакалавриаттың Қорытынды бағаларды беру Комитеті немесе кіші комитет академиялық адалдықты бұзу фактісін анықтаса, үміткердің пән бойынша балын қайтарып алуы мүмкін. Пән бойынша балды қайтарып алу – Халықаралық Бакалавриат Дипломын кері қайтартады.

7. Оқушылардың оқу жетістігін бағалау кезінде плагиат, алдау, мәліметтерді бұрмалау анықталған жағдайда пән мұғалімі, куратор немесе ата-ана оқушымен әңгіме жүргізеді.

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ ЕРЕЖЕСІН БҮЗҒАНЫ ТУРАЛЫ АКТ

Мұғалімнің аты-жөні: _____

Пәні: _____

Телефон: _____

Жұмыс түрі: _____

E-mail: _____

Оқушының аты-жөні: _____

Сыныбы: _____

Бұзушылықтың сипаттамасы (уақыты, орны) (қажет болған жағдайда қосымша парақ қосуға болады):

Пән мұғалімінің немесе емтиханға\жұмысқа қатысуға өкілетті адамның қолы және мерзімі
(қажеттінің астын сызу)

Оқушының қолы және мерзімі

Актімен таныстым:

ата-анасының немесе заңды өкілінің қолы
